

HET MEMORIAAL GUSTIN MALFEYT IN HET LEOPOLDPARK

Eén van de minst gekende en slechtst geplaatste monumenten te Oostende is zeker het Memoriaal Gustin MALFEYT. U vindt het in het Leopoldpark nabij het brugje bij de "Leeuwin", vervuild door de uitwerpselen van duizenden spreeuwen...

HET MONUMENT

is een blokvormig stuk arduin waarop een bronzen portretprofiel van de hand van Frans HUYGELEN. Een Latijns opschrift completeert het geheel :

JUSTINO MALFEYT
MDCCCLXII - MCMXXIV
OVIIN HORRIDIS AFRICAE REGIONIBUS
AUCTORE ET AUSPICE LEOPOLD II
EGREGIAM OPERAM NAVAVIT
CIVES MEMORES

JUSTIN MALFEYT (Brugge 1862-Elsene 1924)

Het toeval wil dat onze stadsgenoot C.A. WAUTERS onlangs een biografie van MALFEYT publiceerde in "De Zeewacht" (1) We nemen ze hier met zijn toestemming over.

De administratieve rust

Op 15-jarige leeftijd opteerde MALFEYT voor een militaire carrière. Op zijn 21ste was hij reeds onderluitenant bij de genie en in maart 1891 trok hij als onderintendant naar Afrika. Hij werd onmiddellijk van Boma naar Tshoa (Ben.-Congo) gestuurd als postoverste, kreeg er problemen met zijn gezondheid en keerde naar Boma terug. Daar kon hij zijn opmerkelijke administratieve gaven te nutte maken bij de militaire intendance. Hij voerde er de administratieve controle uit over de posten in de streek van de Watervallen en bracht het tot directeur-interemaris. Na een kort verblijf in België werd hij in 1895, opnieuw in het gebied van de Falls, tot intendant benoemd. Bij zijn aankomst te Stanleystad vernam hij dat de laatste Arabische slavenhandelaars uit de streek waren verdreven. De luitenanten HENRY en LOTHAIRE achtten zich verzekerd van een nieuwe rust voor het geteisterde gebied en met hen zou MALFEYT zich misrekenen !

Van pen naar geweer

De garnizoenopstand te Luluaburg, die door LOTHAIRE werd neergeslagen, maakte niemand ongerust, maar had een teken aan de wand moeten zijn voor het feit dat er nog allerlei gebeuren kon. In '85 organiseerde DHANIS vanuit Stanleystad een expeditie naar de Nijlenklave. De voorhoede vertrok op 30 september onder leiding van generaal LEROY. Onderweg brak een opstand uit (14 februari 1896) waarbij de muiters de ganse streek in rep en roer zetten. HENRY slaagde er echter in het dreigende gevaar voor Stanleystad af te weren. MALFEYT verrichtte ondertussen heksenwerk om de verbindingen met de loyale soldaten in stand te houden en de rebelse elementen in eigen kamp (die zich door de muiten wilden laten inspireren) onder de duim te houden. In 1897 profiteerden ook de Arabieren weer van

de betrekkelijke rust om te moorden en te branden. MALFEYT sloeg ook deze revolutie neer en keerde in 1899 naar België terug met de graad van commissaris-generaal. Nauwelijks een jaar later was hij opnieuw in Afrika en nam er, van DHANIS, het kommandement over de Oostprovincie over.

Bloed en Lauweren

In dit enorme gebied was de toestand verre van rooskleurig. Vooral rond de Lualaba maakten roversbenden en muiters het leven zuur. De nabijheid van Portugese gebieden favoriseerde wapentransporten aan de rebellen en zelfs de doortocht van slavenkaravanen. MALFEYT besloot de streek te zuiveren maar ging hierbij niet over één nacht ijs. Hij wachtte tot hij kon beschikken over een sterk gedisciplineerde, geharde en getrainde leger. Onder het opperbevel van MALFEYT die ook het gros kommandeerde marcheerde de zuiveringsexpeditie in april 1901 af. De drie kolonnes werden respectievelijk geleid door kommandant SANNAES, kapitein VAN DEN BROEK, en luitenant SAROLEA. Op 21 juli nam MALFEYT het roversnest Kisala zonder slag of stoot, maar op 4 augustus wachtten de muiters de Belgische troepen op. MALFEYT sloeg het verzet bloedig neer en ontmoette twintig dagen later de kolonnes van SAROLEA en SANNAES. Gezamenlijk versloegen de drie mannen een belangrijke roverstroep en maakten bij die gelegenheid honderden geweren en veel munitie buit. Deze zgn. Urua-kampagne had voor gevolg dat MALFEYT als staatsinspekteur verzocht werd de Kivustreek te kommanderen in afwachting van de komst van zijn collega COSTERMANS. MALFEYT blijft tot 1902 te Kivu en keert dan terug naar de Falls, waar hij grote administratieve reorganisaties doorvoert. In oktober 1903 was hij terug in Europa. Een maand later werd hij tot koninklijk Hoog-Kommissaris benoemd, een taak hem door zijn administratief genie toevertrouwd.

Terug naar de dossiers

In februari 1904 keert MALFEYT terug naar de kolonie. Hij bezoekt er de Bangala- en Evenaarsdistrikten, Kasai en Kwango, hoort inheemse klachten aan, waakt over de toepassing van de fiskale dekreten en kijkt toe op de strikte naleving van de wetsartikelen en administratieve regels. Zijn grote kennis van de mentaliteit van de inlanders blijkt een enorm voordeel. Spoedig echter keert MALFEYT voor een jaar naar België terug. Na dit verlof wordt hij intendant te Brussel.

Prinselijk begeleider en kommissaris

In 1909 onderneemt Prins Albert een reis doorheen de kolonie. Hij laat zich vergezellen door de inmiddels tot Vice-Gouverneur benoemde MALFEYT. Na het vertrek van de prins herneemt de Vice-Gouverneur zijn inspectietochten. Zij voeren hem van Kasai naar Maringa-Lopori en doen hem tenslotte weer in de Oostprovincie belanden. Hij blijft er als kommandant en keert tenslotte, na een inspectie van het Uele-gebied, naar België terug. Zes maand later is hij alweer in Congo, nu als kommandant van Katanga. Hij vervangt er de gouverneur, bezoekt een jaar later weer het vaderland en herneemt in 1903 andermaal het bevel over de Oostprovincie. In functie bij

het uitbreken van Wereldoorlog I kan hij een invasie van de Oostprovincie door de Duitsers afweren. Het levert hem het oorlogskruis op. In 1916, na een kort verblijf in het oorlogseuropa van die dagen, moet MALFEYT als koninklijke kommissaris de Oostterritoria beheren. Drie jaar lang kwijt hij zich taktvol van deze bijna uitsluitend administratieve taak. Reeds in 1916 was MALFEYT tot Hoofdentendant van het Belgisch leger benoemd geworden. Vanaf 1919 bleef hij, in België, ter beschikking van het Ministerie van Koloniën. Hij ging met pensioen op 31 maart 1921 en zette aldus een punt achter een rijkge vulde carrière, waarin hij de koloniale zelfstandigheid minder met bloed en kruit, dan wel met administratieve maatregelen had helpen realizeren. Minder spektakulair, maar uit humaan oogpunt beslist veel sympathieker.

X X X

Het MALFEYT-memoriaal is aan zijn tweede plaats toe. Tot in de vroege dertiger jaren stond het ongeveer ter hoogte van een verdwenen brug, in het gedeelte van het park dat geofferd werd voor het doortrekken van de Leopold III-laan.

X X X

Tot slot een kort woordje over de auteur van het monument :
FRANS HUYGELEN.

Hij werd op 19 augustus 1878 te Antwerpen geboren. Hij was leerling aan de Antwerpse Academie en aan het Hoger Instituut bij Thomas VINÇOTTE. In 1900 was hij Romeprijswinnaar. Tijdens W.O. I verbleef hij in Groot-Britannië. HUYGELEN, mettertijd zelf leraar aan de Antwerpse Academie, was auteur van talrijke monumenten.

Enkele werken : "Napolia", "Sint-Jan", "Moedervreugd", (salon 1907, Brussel), "Idole", "Studie" (was), "Portret van Mevrouw Frans HUYGELEN", (Salon 1909, Brussel).

De Kon. Musea van Antwerpen en Brussel bewaren werk van hem. Hij overleed te Ukkel op 5 november 1940.

Noot :

C.A. WAUTERS, Oostendse koloniale figuren (3). Justin Malfeyt, in De Zeewacht, 21 september 1984.

Norbert HOSTYN

Zag U rees de vernieuwde secties van Uw Heemmuseum !

- Sectie R.M.T.
- Tabakswinkel Simon
- Thematentoonstelling Ensor

DOE HET NU ! !